

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 378/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Regina Kurek
Sędziowie:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.) SSO (del.) Kamil Grzesik
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Krzysztof Malinowski

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2021 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa P. G., T. G. (1), D. G. (1), M. S. (1), S. G.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów i strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 3 stycznia 2017 r. sygn. akt I C 1487/15

1. zmienia zaskarżony wyrok o nowej treści, nadanej orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 3 listopada 2017 r., sygn. akt:(...), w jego punkcie 1 ten tylko sposób, iż:

a/ po ppkt IV dodaje ppkt IV a/ o treści:

„ IV a/ zasądza od Pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powódki D. G. (1) kwotę 70.000 zł (siedemdziesiąt tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 31 marca 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty”,

b/ ppkt V nadaje treść:

„V. oddala powództwo P. G., M. S. (1), T. G. (1), S. G. i D. G. (1) w pozostałej części”,

c/ ppkt X nadaje brzmienie:

**„X. koszty procesu pomiędzy powódką D. G. (1),
a (...) S.A. w W. wzajemnie znosi”,**

oraz

**- punktom 3 i 5 wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia
3 listopada 2017 r., sygn. akt (...) nadaje treść:**

a/ „3. oddala apelację D. G. (1) w pozostałej części, a apelację T. G. (1) w całości”,

**b/ „ 5. tytułem kosztów postępowania apelacyjnego zasądza od powoda T. G. (1) na rzecz strony
pозwanej kwotę 1.850 zł (jeden tysiąc osiemset pięćdziesiąt złotych) i dodaje punkt 5 a/ o brzmieniu:**

**„5 a/. zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz powódki D. G. (1), tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego kwotę 5.050 zł (pięć tysięcy pięćdziesiąt złotych), a koszty postępowania apelacyjnego
pomiędzy tymi stronami wzajemnie znosi.**

SSO (del.) Kamil Grzesik SSA Regina Kurek SSA Grzegorz Krężolek

Sygn. akt : I ACa 378/21

UZASADNIENIE

W częściowym uwzględnieniu żądań powodów D. G. (1) , P. G. , T. G. (1) , S. G. i M. S. (1) , domagających od strony pozwanej (...) SA zapłaty zadośćuczynień za krzywdy , których doznali na skutek tragicznej śmierci przy wycince drzewa na potrzeby gospodarstwa rolnego , ubezpieczonego u strony pozwanej , G. B. - ich męża , ojca i syna J. G. (1) oraz zwrotu na rzecz M. S. (1) kosztów pogrzebu i postawienia nagrobka ojcu , Sąd Okręgowy w Kielcach , wyrokiem z dnia 3 stycznia 2017r :

-zasądził od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz D. G. (1) kwotę 50.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 marca 2011r. oraz kwotę 1.476 zł , tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu[pkt I] ,

-zasądził od pozwanego na rzecz P. G. kwotę 50.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 marca 2011r. oraz kwotę 1.877 zł., tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu[pkt II],

-zasądził od pozwanego na rzecz M. S. (2) kwotę 40.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 marca 2011r. oraz kwotę 11.500 zł, [tytułem zwrotu kosztów urządzenia pogrzebu i wystawienia nagrobka] z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 sierpnia 2012r. oraz 2.016 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu[pkt III],

- zasądził od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz T. G. (1) kwotę 30.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 marca 2011r. oraz kwotę 1.332 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu[pkt IV] ,

-zasądził od pozwanego na rzecz S. G. kwotę 30.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21 marca 2011r. oraz kwotę 900 (dziewięćset) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu[pkt V] ,

- oddalił powództwo wszystkich powodów w pozostałym zakresie[pkt VI],

- nie obciążył powodów kosztami procesu od oddalonej części powództwa[pkt VII] oraz

- nakazał pobrać od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 10.575 zł tytułem opłaty sądowej[pkt VIII sentencji wyroku].

Sąd I instancji ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

W dniu 23 listopada 2010r. około godz. 9.00, na terenie lasu należącego do A. M., w którym prace wykonywali P. B. i B. B., doszło do wypadku wskutek którego ,w wyniku uderzenia przez upadające drzewo , śmierć – następstwa doznania wielu rozległych obrażeń zewnętrznych i wewnętrznych, poniósł J. G. (1).

Ponieważ las A. M. sąsiedował z lasem J. G. (1), dlatego też A. M. poprosił go, aby wytyczyć granicę pomiędzy lasami tak, aby nie wyciąć drzew należących do ofiary wypadku. Obaj ustalili przebieg granicy działek, natomiast P. B. wraz z B. B. przystąpił do wycinki drzewa. P. B. dokonywał wycinki drzewa własną piłą mechaniczną. Drzewo, które ścinali mężczyźni miało zostać przeznaczona na wieżbę dachową domu G. B.. Ścinana sosna upadła po dokonaniu całkowitego wycięcia drzewa, zaś drzewo wcześniej „podcięte”, oparte o drzewostany rosnące również przewróciło się, zaś korona tego drzewa uderzyła w J. G. (1) oraz B. B.. Tego dnia wiał dosyć silny wiatr, drzewa w lesie , w którym dokonywano wycinki, nie rosły zbyt gęsto. Niezwłocznie po zdarzeniu mężczyźni zadzwonili po karetkę pogotowia. Na miejsce zdarzenia oprócz karetki pogotowia przyleciał także śmigłowiec. Po wezwaniu pogotowia, po godzinie 9.00 D. G. (1) zobaczyła karetkę jadącą w stronę lasu oraz lądujący za lasem śmigłowiec i udała się w stronę miejsca zdarzenia. D. G. (1) była świadkiem akcji reanimacyjnej podjętej przez załogę karetki w stosunku do jej męża. Na skutek uderzenia wierzchołkiem drzewa J. G. (1) doznał złamania kości czaszki w okolicy ciemieniowo-czołowej przechodzącego na kości podstawy czaszki, krwawienia podtwardówkowego i podpajęczynówkowego, rozsianego stłuczenia mózgu, krwawienia dokomorowego mózgu, zastoju żylnego płuc, wątroby i nerek oraz innych, które skutkowały jego śmiercią.

Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2010 roku sygn. akt (...) Prokuratura Rejonowa w B. umorzyła śledztwo wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego.

W dacie zdarzenia wraz z J. G. (1) zamieszkiwali żona D. G. (1), syn P. G. oraz córka M. S. (1) , która mieszkała wraz ze swoim mężem na piętrze domu rodzinnego.

J. G. (1) w dacie śmierci (...) lata. Był człowiekiem uczciwym, pomocnym. Miał bardzo dobre relacje z dziećmi. Kiedy D. G. (1) pracowała on zajmował się nimi. Chodził na wywiadówki, odrabiał lekcje, gotował obiady, robił kanapki do szkoły. Planował pomóc córce M. S. (1) przy budowie domu.

D. G. (1) ma (...) lat. Od 2001 roku prowadzi sklep spożywczo-przemysłowy w miejscu zamieszkania. Z tej działalności osiąga niewielkie dochody, wystarczające rodzinie na skromne życie. Prowadzi jeszcze gospodarstwo o powierzchni 3 ha.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w K., z dnia 26 kwietnia 2006r., sygn. akt (...) orzeczono separację małżeństwa D. i J. G. (1). Rzeczywistym powodem uzyskania orzeczenia o separacji pomiędzy małżonkami, była chęć doprowadzenia do ustanowienia rozdzielności majątkowej ze względu na skierowane do J. G. (1) żądanie KRUS zwrotu świadczeń w kwocie przekraczającej 60.000 zł. W rzeczywistości jednak małżonkowie nadal wspólnie prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, razem zamieszkiwali, tworzyli zgrane, kochające małżeństwo, dlatego śmierć męża była dla D. G. (1) szokiem. Po śmierci męża powódka nie mogła sobie wytłumaczyć całej sytuacji. Zdarzenie bowiem było nagłe i niespodziewane, J. G. (1) był sprawny i zdrowy. Żona zmarłego miała problemy ze snem, nieustannie płakała. Po około miesiącu udała się do psychiatry, otrzymała od niego leki uspokajające. Leczyła się u tego specjalisty przez pół roku. Następnie zażywała leki uspokajające bez recepty.

Powódka często odwiedza grób męża, bywa na nim przynajmniej raz w tygodniu. Wspomina go i wraca do niego myślami. Po jego śmierci ograniczyła wyjścia i spotkania towarzyskie. W związku ze śmiercią męża u powódki D. G. (1) wystąpiły objawy ostrej reakcji na stres, a następnie zaburzeń adaptacyjnych typowych dla reakcji żałoby wraz z upływem czasu nasilenie opisanych powyżej zaburzeń zmniejszyło się. Obecnie można dostrzec miernie nasilone objawy o charakterze nerwicowym pod postacią nadpobudliwości nerwowej, chwiejności emocjonalnej, okresowych zaburzeń snu. Tragiczna śmierć męża spowodowała u niej, zwłaszcza w początkowym okresie, cierpienie psychiczne i trudności we właściwym funkcjonowaniu. Jego nasilenie nie miało charakteru chorobowego, nie wykraczało poza typowe dla niepowikłanej żałoby.

S. G., matka J. mieszkała wraz z drugim synem T. G. (1) w odległości około pół kilometra od miejsca zamieszkania ofiary wypadku . W dacie śmierci była już wdową. J. G. (1) często odwiedzał matkę nawet kilka razy dziennie. S. G. miała bowiem problemy z poruszaniem i syn przychodził jej pomagać. J. G. (1) przychodził też do matki z całą rodziną z okazji świąt i uroczystości. Po jego śmierci S. G. była załamana, bardzo cierpiała, leczyła się u psychiatry i brała leki na nerwicę. Miała też problemy ze snem, była płaczliwa, rozdrażniona. Leczyła się na nerwicę jeszcze przed śmiercią J. G. (1) bowiem w roku 1974 zginął jej pierwszy syn. Od tamtej pory przyjmuje leki na nerwicę, jednakże po śmierci syna J. zaczęła przyjmować więcej leków i większe dawki. Tragiczna śmierć syna w dniu 23 listopada (...) roku spowodowała u jego matki wystąpienie objawów depresyjnych typowych dla reakcji żałoby. Podłożem ich wystąpienia były występujące wcześniej istniejące zaburzenia nerwicowe oraz proces organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego. Wyjątkowa, silna więź, typowa dla relacji „matka-dziecko” oraz współistniejące zaburzenia psychiczne sprawiły, że objawy żałoby mają charakter przewlekły, długotrwały a mało prawdopodobna jest pełna akceptacja poniesionej straty .

P. G. ma (...) lat. Obecnie zamieszkuje w C., poza domem rodzinnym. Przed śmiercią ojciec uczył go jak się zajmować gospodarstwem, bowiem P. miał je przejąć i uprawiać. Tak się jednak nie stało. Odwiedza grób ojca, zamawia za niego msze. Po jego śmierci zamknął się w sobie, nie chciał z nikim rozmawiać. Przez pół roku uczęszczał do psychologa. Opuścił się w nauce. Przestał spotykać się z kolegami. Do chwili obecnej wspomina ojca.

M. S. (1) ma (...) lat. Również miała bliskie relacje z ojcem, dużo czasu spędzali razem. Prowadzili razem gospodarstwo domowe. Po jego śmierci załamała się, nie mogła się pozbierać. Odwiedza grób ojca, zamawia za niego msze.

T. G. (1) brat J. G. (1) ma (...) lata. Obecnie pracuje w Szwecji. Wcześniej zamieszkiwał w tej samej wsi co J. G. (1), w odległości około 350 m. Mężczyźni mieli ze sobą bardzo dobre relacje, widywali się nieraz kilka razy dziennie, pomagali sobie. Razem uczestniczyli w rodzinnych uroczystościach. Mogli na siebie liczyć. Razem z bratem wykonywali prace polowe, pomagali sobie nawzajem w gospodarstwach.

M. S. (1) pokryła koszty nagrobka w kwocie 11.500 zł.

A. M., P. B. i G. B. w dacie zdarzenia byli ubezpieczeni w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników i budynków rolniczych, każdy z nich w (...) S.A.: P. B. nr polisy (...), A. M. nr polisy (...) oraz G. B. nr polisy (...).

Powodowie zgłosili pozwanemu szkodę w dniu 18 lutego 2011 roku. Pismem z dnia 29 czerwca 2011 roku odmówił uznania swojej odpowiedzialności. Pismem z dnia 29.06.2012r., doręczonym pozwanemu 02.07.2012r., powodowie ponownie wystąpili o wypłatę zadośćuczynień. Pismem z dnia 31.07.2012r. ubezpieczyciel podtrzymał swoje poprzednie stanowisko .

W ramach oceny prawnej zgłoszonych roszczeń , Sąd Okręgowy uznał je za w części usprawiedliwione , a jego stanowisko prowadzące do takiej oceny, można podsumować poprzez następujące stwierdzenia i wnioski.

a/ jak wynika z ustalonego w sprawie stanu faktycznego G. B. był ubezpieczony w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników i budynków rolniczych w (...) SA nr polisy (...). A. M., P. B. również byli ubezpieczeni w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników i budynków rolniczych w (...) SA nr polisy odpowiednio (...) i (...).

W niniejszej sprawie powodowie wywodzili swoje roszczenia względem pozwanego z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia rolników od odpowiedzialności cywilnej , według powodów – sprawców zdarzenia – B. B. i P. B. oraz rolnika – posiadacza lasu w którym miało miejsce zdarzenie – A. M.,

b/ do zdarzenia następstwa którego spowodowały śmierć J. G. (1) , doszło podczas wykonywania prac w lesie A. M., gdzie P. B. wycinał drzewa , które miały zostać przeznaczone na więźbę dachową domu G. B.,

c/ zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych ubezpieczeniem obowiązkowym jest ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego. Z treści przepisów art.4 pkt 1 i 2 w zw. z art.9 pkt 1 i 2 ww. ustawy wynika, że umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej, o których mowa w art.4 pkt 1 i 2 obejmuje również szkody wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczającego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność.

Ponieważ do wypadku doszło podczas ścinki drzewa w gospodarstwie A. M., której częścią składową jest grunt leśny, a P. B. – dokonujący wycinki był osobą pracującą w jego gospodarstwie, to podstaw odpowiedzialności tych rolników co do zasady należy szukać w związku z zawartymi umowami ubezpieczenia.

Obaj spełniają warunki ustawowe do objęcia następstw ich działań oraz zaniechań w dniu tragicznego zdarzenia, odpowiedzialnością gwarancyjną pozwanego, na podstawie zawartych przez zakład ubezpieczeń umów z tymi rolnikami.

Dokonujący wycinki rolnik P. B. – dopuścił się rażącego niedbalstwa gdyż przed przystąpieniem do wycinki drzewa nie sprawdził czy teren jest bezpieczny, czy nie występują przeszkody – typu powalone wcześniej drzewa, czy, jak w tym wypadku, drzewa podcięte, które mogą stanowić zagrożenie w związku z silnymi podmuchami wiatru. W okolicznościach ustalonych w sprawie uzasadniony jest wniosek, że gdyby teren został odpowiednio sprawdzony, można było dostrzec, że w sąsiedztwie drzewa zaplanowanego do wycinki znajdują się podcięte drzewa, być może nawet opierające się koronami o to wycinane. Nie wrócili na to uwagi ani pilarz – P. B., ani właściciel A. M.. Można im postawić zarzut rażącego niedbalstwa, co skutkuje odpowiedzialnością pozwanego jako ubezpieczyciela,

d/ rozważając wysokość należnych powodom, na podstawie art. 446 par. 4 kc zadośćuczynień mających rekompensować krzywdy doznane na skutek śmieci osoby najbliższej, którą dla każdego z powodów był J. G. (1), przy uwzględnieniu niewymierności tego uszczerbku oraz powszechnie przyjmowanych w orzecznictwie kryteriów pozwalających na oznaczenie jego granic, uwzględnivszy realia faktyczne rozstrzyganej sprawy, Sąd Okręgowy uznał, że świadczenia kompensacyjne, należne każdemu z powodów, wynoszą:

dla żony zmarłego D. G. (1) i jego syna P. po 50 000złoty, dla córki M. S. (1) 40 000złoty, a dla jego matki S. G. i brata T. po 30 000złoty.

Sumy te w sposób właściwy, uwzględniając ustalone w sprawie okoliczności faktyczne, spełnią, w odniesieniu do każdego z powodów, wyrównawczą funkcję zadośćuczynienia. W pozostałych zakresach żądania powodów, jako wygórowane, Sąd I instancji ocenił jako nieuzasadnione,

e/ ubezpieczyciel nie dowiódł w procesie okoliczności faktycznych uzasadniających podniesiony przez niego zarzut przyczynienia się J. G. (1) do powstania szkody. Swoim zachowaniem w żaden sposób nie przyczynił się do zdarzenia, nie naruszył też żadnych reguł ostrożności, które uzasadniałyby przypisanie mu zawinienia w jego powstaniu,

f/ o odsetkach za opóźnienie od świadczeń zasądzonych na rzecz powodów, Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 817 § 2 k.c. przyjmując, że ubezpieczycielka jest zobowiązana spełnić świadczenie wyrównawczej w terminie 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o szkodzie, a gdyby wyjaśnienie w tym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie powinno być wypłacone w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Powodowie żądali odsetek w stosunku do pozwanego od dnia 21 marca 2011 r. z uwzględnieniem 30 terminu przeznaczonego na likwidację szkody.

Dlatego uwzględnione zostało ich żądanie przyznania odsetek od daty wskazanej w żądaniu pozwu,

g/ uzasadnione jest żądanie córki zmarłego - M. S. (1), domagającej się zwrotu kosztów pogrzebu i wystawienia nagrobka w kwocie łącznej 11 500 złotych, które jak dowiodło postępowanie dowodowe rzeczywiście zostały przez nią

w tej wysokości poniesione. Ustawowe odsetki pod tej kwoty są należne począwszy od dnia 2 sierpnia 2012r albowiem w tej dacie minął 30 dniowy termin na spełnienie tego świadczenia przez stronnę pozwaną , której M. S. (1) takie zadanie, w ramach postępowania likwidacyjnego, zgłosiła,

h/ rozstrzygając o kosztach procesu Sąd I instancji zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów ich część wynikającą z zakresu w jakim ich roszczenia zostały uznane za uzasadnione.

Stosując art. 102 kpc uznał , że sytuacja życiowa powodów oraz charakter zgłoszonych roszczeń dostatecznie usprawiedliwiają nie obciążanie ich kosztami procesu należnymi stronie pozwanej/ wynikających ze skali w jakiej zakład ubezpieczeń wykazał swoje racje procesowe , a żądania pokrzywdzonych zostały oddalone/.

Zakres, w jakim strona pozwana została uznana za przerywającą spór, zdecydował o tym w jakiej części została zobowiązana do pokrycia nie uiszczonych opłat od pozwu , których powodowie nie mieli obowiązku ponosić.

Apelacje od tego orzeczenia złożyli powodowie oraz strona pozwana.

W częściowym uwzględnieniu abklacji zakładu ubezpieczeń oraz powodów : P. G. , S. G. i M. S. (1) , Sąd Apelacyjny w K. , wydał w dniu 3 listopada 2017r orzeczenie reformatoryjne , którym w punkcie 1 , zmienił zaskarżony wyrok , nadając mu treść:

„I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda P. G. kwotę 60.000 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 31 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki M. S. (1) kwotę 55.750 zł (pięćdziesiąt pięć tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 31 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda T. G. (1) kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 31 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

IV. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki S. G. kwotę 40.000 zł (czterdzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 31 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

V. oddała powództwo P. G., M. S. (1), T. G. (1) i S. G. w pozostałej części oraz powództwo D. G. (1) w całości;

VI. zasądza od pozwanego na rzecz powoda P. G. kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem kosztów procesu;

VII. zasądza od powoda T. G. (1) na rzecz pozwanego kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów procesu;

VIII. zasądza od powódki S. G. na rzecz pozwanego kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów procesu;

IX. zasądza od pozwanego na rzecz powódki M. S. (1) kwotę 792 zł (siedemset dziewięćdziesiąt dwa złote) tytułem kosztów procesu;

X. zasądza od powódki D. G. (1) na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem kosztów procesu;

XI. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 8.788 zł (osiem tysięcy siedemset osiemdziesiąt osiem złotych) tytułem opłaty od uwzględnionej części powództw, od której powodowie byli zwolnieni;

XII. odstępuje od ściągnięcia z roszczeń zasądzonych na rzecz powodów należnych Skarbowi Państwa opłat od oddalonych części powództw.”;

ponadto :

- oddalił apelacje powodów P. G., M. S. (1) i S. G. oraz pozwanego w pozostałej części [pkt 2],

- oddalił apelacje powodów D. G. (1) i T. G. (1) w całości [pkt 3],

- tytułem kosztów postępowania apelacyjnego zasądził a od pozwanego na rzecz powodów P. G. i S. G. kwoty po 1.350 zł, a na rzecz powódki M. S. (1) kwotę 1.458 zł [pkt 4] ,

-tytułem kosztów postępowania apelacyjnego zasądził na rzecz pozwanego od powódki D. G. (1) kwotę 6.550 zł , a od powoda T. G. (1) kwotę 1.850 zł [pkt5] oraz

- nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 1.713 zł, tytułem opłat od uwzględnionych części apelacji powodów, od których byli oni zwolnieni. [pkt 6 sentencji orzeczenia Sadu II instancji].

Rozważania prawne Sądu Apelacyjnego , które doprowadziły do rozstrzygnięcia tej treści , sprowadzić można do następujących stwierdzeń , wniosków faktycznych i ocen prawnych :

a/ wszyscy powodowie wiążą odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela z zawarciem umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników przez G. B.. Jakkolwiek powodowie wskazują na wcześniejsze zgłoszenie szkody i fakt rozpatrywania tego zgłoszenia w odniesieniu do odpowiedzialności z tytułu umów ubezpieczenia rolników A. M. i P. B., to stwierdzają wyraźnie, że dopiero na skutek kolejnej interwencji pełnomocnika powodów pozwany zakład ubezpieczeń rozpatrzył zgłoszone roszczenia prawidłowo z polisy ubezpieczeniowej G. B. i że stanowisko pozwanego odmawiające wypłaty odszkodowań jest niesłuszne, gdyż ponosi on odpowiedzialność gwarancyjną za osoby pracujące w gospodarstwie rolnym G. B. – P. i B. B., którzy swoimi działaniami i zaniechaniami doprowadzili do śmierci J. G. Dalej powodowie podają, że P. i B. B. – sprawcy wypadku -byli w krytycznym czasie osobami pracującymi w gospodarstwie rolnym G. B..

Mimo to Sąd I instancji w swych rozważaniach upatrywał odpowiedzialności pozwanego w fakcie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników A. M. oraz P. B. i nie odniósł się w zupełności do żądania zapłaty odszkodowania z tytułu ubezpieczenia G. B.. Z dowodów przeprowadzonych w sprawie wynika , że jest on posiadaczem gospodarstwa rolnego ubezpieczonym i w czasie zdarzenia był ubezpieczony w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników w (...) S.A.,

b/ tak zidentyfikowane żądania czynią zbędnym odnoszenie się do tych kwestii, które z punktu widzenia odpowiedzialności z umowy ubezpieczenia G. B. są nieistotne, a mają znaczenie wyłącznie dla ewentualnej odpowiedzialności z tytułu takich umów A. M. i P. B., którzy, co bezsporne, również byli ubezpieczeni u pozwanego w zakresie odpowiedzialności cywilnej związanej z prowadzeniem ich własnych gospodarstw rolnych. Wobec tego bezprzedmiotowymi stają się podniesione w apelacji strony pozwanej zarzuty dotyczące zakwalifikowania lasu jako części gospodarstwa rolnego A. M., przyjęcia, że wycinka drzew w lesie jest pracą w gospodarstwie rolnym, w skład którego las ten wchodzi, jak też zakwestionowania ustaleń, że śmierć J. G. (1) pozostawała w adekwatnym związku przyczynowym z prowadzeniem gospodarstwa rolnego przez A. M. oraz przez P. B..

c/ wbrew zarzutom skarżących , dotyczących sposobu przeprowadzenia przez Sąd I instancji oceny zgromadzonych dowodów oraz poprawności dokonanych ustaleń faktycznych, należy - uznając te zarzuty za chybione - przyjąć ustalenia te za poprawne.

Wymagają one jednak uzupełnienia do którego wystarcza dotąd zgromadzony materiał dowodowy.

Uzupełnienie odnosi się do ustalenia zgodnie z którym w sąsiedztwie miejsca wycinki , już przed zdarzeniem prowadzącym do śmierci J. G. (1), znajdowały się wcześniej ścięte drzewa , a nie tylko to, które na niego upadło. Po ścięciu nie przewróciły się, ale oparły się o korony innych drzew.

Ponadto obejmuje ono ustalenie , że w dniu 10 lutego 2011 r. (a nie 18 lutego 2011 r., jak to ustalił Sąd I instancji) wpłynęło do (...) SA datowane na 7 lutego 2011 r. pisemne zgłoszenie szkody przez dzieci zmarłego, a to M. S. (1) oraz wówczas jeszcze małoletniego P. G. działającego przez matkę D. G. (1). Pismo to wiązało odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela wyłącznie z faktem ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej A. M., jako właściciela gospodarstwa rolnego. Pismem z dnia 29 czerwca 2011 r. pozwany odmówił wypłaty odszkodowania uznając, że prace związane z wycinką drzewa w lesie nie pozostają w związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, a działki leśne nie wchodzą w skład takiego gospodarstwa.

Kolejne pismo kierowane od pozwanego, wystosowane przez pełnomocnika wszystkich powodów w ich imieniu, datowane było 29 czerwca 2012 r. , wiązało odpowiedzialność (...) SA z ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej P. B., jako posiadacza gospodarstwa rolnego wskazując, że ścinane przez niego drzewo przeznaczone było na więźbę dachową domu w jego gospodarstwie rolnym. Takie samo stwierdzenie znalazło się następnie w skierowanym do Rzecznika Praw Ubezpieczonych piśmie powodów z dnia 24 sierpnia 2012 r. Dopiero w skierowanym do pełnomocnika powodów piśmie (...) SA z dnia 26 stycznia 2015 r. znalazło się stwierdzenie, że ścinane drzewo było przeznaczone na więźbę dachowa w domu budowanym dla G. B..

W rezultacie powzięcia tej wiadomości powodowie podjęli działania dla ustalenia, czy G. B. był w dacie wypadku posiadaczem gospodarstwa rolnego i z którym ubezpieczycielem zawarł umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników, a następnie pismem z dnia 24 lutego 2015 r., które wpłynęło do (...) SA w dniu 28 lutego 2015 r., zażądali wypłaty odszkodowania z powołaniem na fakt ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolnika G. B. wskazując, że ścinając drzewo P. B. pracował w jego gospodarstwie,

d/ usprawiedliwionym jest zarzut apelacyjny ubezpieczyciela, w zakresie ustalenia przez Sąd I instancji rodzaju nagrobka wystawionego ojcu przez M. S. (1). Także z jej relacji wprost wynika , że był on dwuosobowy.

Przechodząc - po dokonaniu opisanych korekt i uzupełnień w zakresie ustaleń faktycznych doniosłych dla oceny roszczeń powodów- do analizy ich materialnych podstaw , Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku zgodnie z którym :

e/ szkoda wyrządzona przy ścinaniu drzewa na więźbę dachową domu mieszkalnego rolnika wznoszonego w jego gospodarstwie rolnym jest szkodą pozostającą w związku z posiadaniem gospodarstwa rolnego w rozumieniu art. 51 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Powołał się w tym zakresie na prezentujący podobny pogląd , wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1998 r. sygn. III CKN 71/98 i motywów wskazanych w jego uzasadnieniu. Ponieważ przepis art. 51 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych stanowi o objęciu ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej każdej osoby pracującej w gospodarstwie rolnym w okresie trwania ochrony ubezpieczeniowej, to bez znaczenia dla tej odpowiedzialności jest, czy wyrządzający tę szkodę P. B. wykonywał pracę dla G. B. odpłatnie, czy też była to nieodpłatna pomoc bratu.

Wbrew zarzutowi apelacji pozwanego zasadnie Sąd I instancji przypisał P. B. rażące niedbalstwo przy ścinaniu drzewa. Przed taką czynnością należy upewnić się, że nie stwarza zagrożenia dla innych osób. Dotyczy to nie tylko nieprzebywania osób trzecich w bezpośrednim zasięgu upadającego drzewa, ale i w takich miejscach, w których niebezpieczeństwo może być pośrednio wywoływane przez takie ścięcie. Drzewa w miejscu wycinki nie rosły gęsto,

a zatem to , iż wcześniej ścięte drzewa, które były oparte o drzewa jeszcze rosące, można było zauważyć przy zachowaniu minimum staranności, w ramach uprzednich oględzin miejsca planowanej czynności,

f/ zasadnym jest sformułowany przez ubezpieczyciela zarzut naruszenia art. 362 kc poprzez nie uwzględnienie zarzutu przyczynienia się J. G. (1) do szkody. Przebywał w bezpośrednim sąsiedztwie ścinanego drzewa, w zasięgu jego oddziaływania. Co więcej, te same argumenty, które wskazują na łatwość zauważenia drzew wcześniej ściętych, opartych o inne drzewa, prowadzą do wniosku, że z łatwością mógł je zauważyć także bezpośrednio poszkodowany. Trzeba mieć na uwadze, że nie był on przypadkowym przechodniem, ale bezpośrednio przed ścinką ustalał wraz z A. M., gdzie przebiega granica pomiędzy jego lasem i lasem A. M., a ścinane drzewo znajdowało się w pobliżu tej granicy.

Stąd J. G. (1) powinien mieć świadomość, że przebywa w miejscu niebezpiecznym, a fakt jego pobytu w tym miejscu trzeba traktować jako przyczynienie się do powstania szkody. Skala tego przyczynienia wynosi 1/3,

g/ roszczenie kompensacyjne D. G. (1) jest nieuzasadnione, jako stanowiące przejaw nadużycia prawa podmiotowego.

W 2006 roku orzeczono separację małżeństwa D. i J. G. (1), przy czym pozostawali oni przez cały czas we wspólnocie małżeńskiej, a rzeczywistą przyczyną wystąpienia o orzeczenie separacji była chęć doprowadzenia do ustanowienia rozdzielności majątkowej ze względu na skierowane do J. G. (1) żądanie zwrotu świadczeń na rzecz KRUS. Zgodnie z art. 61¹ § 1 k.r. i op. przesłankę orzeczenia separacji stanowi zupełny rozkład pożycia między małżonkami. Z kolei przepis art. 61⁴ § 1 k.r. i op. stanowi, że orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zatem w rozpoznawanej sprawie w stosunku do D. G. (1) należy przyjmować takie same skutki, jakie miałyby miejsce, gdyby jej małżeństwo z J. G. (1) zostało rozwiązane przez rozwód, co oznacza, że nie można jej traktować jako żony J. G. (1). Samo przez się nie prowadzi to jeszcze do nieprzysługiwania jej roszczenia z art. 446 § 4 k.c.

Niemniej w rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia ze szczególną sytuacją. Małżonkowie uzyskali orzeczenie separacji wprowadzając Sąd w błąd co do istnienia jej przesłanek, przy czym celem ich działania było wyłącznie uniknięcie odpowiedzialności majątkowej. Jednak w sytuacji, gdy z faktu bycia najbliższym członkiem rodziny, a zatem istnienia więzi takiej jak małżeńska, wynika możliwość otrzymania świadczenia majątkowego, powódka ignoruje separację odwołując się do jej pozorności. Zatem dochodzi do instrumentalnego wykorzystania ważnej instytucji prawa rodzinnego zależnie od możliwych do uzyskania korzyści finansowych. Takie działanie musi być oceniane jako głęboko niemoralne i stanowiące naruszenia zasad współżycia społecznego – elementarnego wymogu uczciwości.

h/ podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia art. 446 § 4 kc poprzez uznanie, że brat zmarłego[T. G. (1)] posiadający własną rodzinę jest członkiem najbliższej rodziny zmarłego, nie jest zasadny.

Jak wyżej wskazano, o zrealizowaniu tej przesłanki decydują rzeczywiste więzy bliskości, uzasadniające przyjęcie najbliższych powiązań rodzinnych. Stąd w sytuacji, gdy bracia, mający własne rodziny, zamieszkiwali niedaleko od siebie, często odwiedzali się świadczyli sobie wzajemnie pomoc, byli mocno związani emocjonalnie, brak jest podstaw do kwestionowania, w odniesieniu do tego powoda , tej przesłanki art. 446 § 4 k.c.,

i/ nietrafnym jest także , podniesiony przez ubezpieczyciela zarzut naruszenia art. 819 § 1 i 4 w zw. z art. 442¹ § 1 k.c.

Przede wszystkim normy te nie pozostają ze sobą w żadnym związku, poza tym, że oba regulują instytucję przedawnienia. W odniesieniu do roszczeń z czynów niedozwolonych przedawnienie reguluje art. 442⁽¹⁾ k.c., a nie art. 819 § 1 k.c. Skoro osoba poszkodowana może kierować swe roszczenie bezpośrednio do ubezpieczyciela, to brak podstaw, aby jej zgłoszenie szkody nie powodowało skutków tym przepisem przewidzianych. Jakkolwiek poczynione przez Sąd Apelacyjny ustalenia faktyczne przesadzają, że o odpowiedzialności pozwanego za szkodę wyrządzoną przez P. B. jako osobę pracującą w gospodarstwie rolnym G. B. powodowie dowiedzieli się dopiero w roku 2015, a w tym samym roku wnieśli pozew, to bliższe rozważania dotyczące tej kwestii są zbędne.

Skoro P. B. doprowadził do śmierci J. G. (1) dopuszczając się rażącego niedbalstwa, to niewątpliwie popełnił przestępstwo z art. 155 k.k. Dla oceny tej nie ma znaczenia fakt umorzenia postępowania karnego, gdyż postanowieniem tym Sąd w postępowaniu cywilnym nie jest związany. Zatem szkoda wynikła z występkę i zastosowanie znajduje przepis art. 442¹ § 3 k.k. ustanawiający dwudziestoletni termin przedawnienia od dnia popełnienia przestępstwa. Termin ten jeszcze nie upłynął,

j/ strona pozwana w apelacji nie przytacza żadnych argumentów mających przemawiać za zawyżeniem zasądzonych powodom przez Sąd I instancji zadośćuczynień. Można natomiast za taką argumentację uznać odnoszący się do powoda T. G. (1) wywód dotyczący stosunku bliskości ze zmarłym. Jakkolwiek ten stosunek bliskości istnieje, to niewątpliwie jego więzy ze zmarłym nie były tak bliskie, jak więzy dzieci i matki, co w konsekwencji stanowi argument dla przyznania mu niższego zadośćuczynienia niż tamtym powodom. Powoływane w apelacji powodów argumenty niewątpliwie uzasadniają istnienie stosunku bliskości ze zmarłym, jednak nie są dostateczne dla uznania, że jego ich krzywda mogłaby być należycie rekompensowana poprzez kwotę wyższą, niż zasądzone przez Sąd I instancji 30.000 zł. Krzywda rodzeństwa, szczególnie zamieszkującego odrębnie i mającego własne rodziny, z natury rzeczy jest znacznie mniejsza, niż krzywda rodziców i dzieci, szczególnie małoletnich,

k/ częściowo trafnie powodowie kwestionują wysokość kwot ustalonych jako odpowiednie zadośćuczynienie dla dzieci zmarłego tj. P. G. i M. S. (1) oraz matki zmarłego S. G..

Trzeba mieć na uwadze, że dzieci zamieszkiwały wraz ze zmarłym, a P. G. miał w chwili śmierci ojca dopiero (...) lat. Niewątpliwie zatem rola ojca w jego życiu była szczególnie doniosła, a krzywda bardzo wysoka. M. S. (1) był wprawdzie już dorosła, była mężatką, ale jeszcze bardzo młodą (miała (...) lat), zamieszkiwała w jednym domu z ojcem, który niewątpliwie stanowił dla niej oparcie u progu dorosłego życia i odgrywał znaczącą rolę.

Z kolei matka powoda S. G. zamieszkiwała w prawdzie z drugim synem T. G. (2), ale zmarły bardzo często u niej bywał, a ustalenia faktyczne dowodzą bardzo bliskiego związku między matką i zmarłym synem.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd miał na uwadze, że krzywdy wynikającej ze śmierci osoby bliskiej nie sposób zrekomensować przez świadczenie finansowe. Kwota zadośćuczynienia musi być jednak na tyle znaczna, aby w odniesieniu do średniego poziomu życia społeczeństwa w przekonaniu społecznym, przy zastosowaniu zobiektywizowanych kryteriów, miała istotne znaczenie dla zmniejszenia poczucia krzywdy u bliskich zmarłego,

l/ mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznał za odpowiednie kwoty zadośćuczynień:

dla P. G. 90.000 zł, dla M. S. (1) 75.000 zł, dla S. G. 60.000 zł, a dla T. G. (1) 30.000 zł. Ocenił, iż z uwagi na przyczynienie się zmarłego do powstania szkody, kwoty te, na podstawie art. 362 k.c., podlegały pomniejszeniu o 1/3, a zatem zasądzić należało zadośćuczynienia: dla P. G. 60.000 zł, dla M. S. (1) 50.000 zł, dla S. G. 40.000 zł oraz dla T. G. (1) 20.000 zł,

l/ zasadnym jest zarzut apelacji pozwanego odnoszący się do kwoty zasądzonej z tytułu zwrotu kosztów nagrobka postawionego zmarłemu przez córkę M. S. (1). Skoro jest to, jak ona sama zeznała, nagrobek przeznaczony dla dwóch osób, to należy przyjąć, że poniesiony koszt powinien jedynie w połowie być zaliczony do podlegających zwrotowi na podstawie art. 446 § 1 k.c. W tej sytuacji Sąd II instancji zasądził na rzecz tej powódki jedynie ich połowę, to jest kwotę 5.750 zł.,

m/ fakt, że zakład ubezpieczeń zakwestionował orzeczenie Sądu Okręgowego w całości powoduje, że przedmiotem oceny Sądu Odwoławczego musi być również poprawność określenia w kontrolowanym instancyjnie orzeczeniu początkowej daty od której należne są powodom odsetki za opóźnienie od przyznanych świadczeń.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest, w tym zakresie nieprawidłowe.

Zasądzono nim odsetki od daty związanej z upływem 30 dni od pierwszego zgłoszenia szkody. Gdyby nawet zgłoszenie to dotyczyło obecnie dochodzonego roszczenia, to pochodziło ono tylko od dwojga spośród pięciorga powodów, zatem w stosunku do pozostałych powodów nie mogło wywołać skutku z art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych.

Jak wyżej ustalono, powodowie w niniejszej sprawie dochodzą innych roszczeń niż te, które wówczas zostały zgłoszone.

Zgłoszenie roszczeń dochodzonych następnie pozwem nastąpiło pismem z dnia 24 lutego 2015 r., które zostało doręczone ubezpieczycielowi w dniu 28 lutego 2015 r.

Zatem trzydziestodniowy termin ustanowiony przepisem art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, w którym powinien spełnić te świadczenia, upłynął w dniu 30 marca 2015 r. W konsekwencji pozwany opóźnił się ze spełnieniem świadczenia od dnia następnego i, zgodnie z art. 481 § 1 k.c., od tej daty należało zasądzić należności odsetkowe obok świadczeń przyznanych każdemu z powodów, których roszczenia [w części] zostały ocenione jako usprawiedliwione,

n/ strona pozwana trafnie podważa w apelacji sposób w jaki Sąd Okręgowy rozstrzygnął o kosztach procesu.

Sąd nie powołał podstawy zasądzenia ich od pozwanego na rzecz powodów mimo, że to ubezpieczyciel wygrał proces w przeważającej części. Z kolei zastosowanie art. 102 k.p.c. umotywował jedynie zdawkowo.

Wydanie orzeczenia reformatoryjnego zdecydowało jednak o tym, że ta część rozstrzygnięcia została zupełnie na nowo ukształtowana. Odnoszenie się do stwierdzonych uchybień popełnionych w tym zakresie przez Sąd I instancji Sąd Apelacyjny uznał za zbędne.

Modyfikując orzeczenie zaskarżone orzeczenie w tej części, rozliczył je pomiędzy stronami proporcjonalnie do uwzględnionej części roszczeń powodów P. G., M. S. (1), S. G. i T. G. (1), na podstawie art. 100 k.p.c.

W odniesieniu do powódki D. G. (1), która przegrała sprawę w całości, zastosował natomiast przepis art. 98 § 1 k.p.c.

Mając na uwadze, że pozwę wpłynął w dniu 8 czerwca 2015 r., przy rozliczeniu kosztów zastępstwa prawnego sąd zastosował przy tym w odniesieniu do roszczeń każdego z powodów stawkę minimalną wynagrodzenia pełnomocników będących radcami prawnymi, to jest kwotę 3.600 zł ustanowioną przepisem § 6 pkt 6 obowiązującego wówczas rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Nadto, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c. Sąd ściągnął od pozwanego opłatę sądową od uwzględnionej części żądań pozwu, od której powodowie byli zwolnieni, a na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, odstąpił od obciążania powodów opłatą od oddalonych części żądań

Z powyższych przyczyn, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., w częściowym uwzględnieniu apelacji powodów P. G., M. S. (1) i S. G. oraz apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok, natomiast na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił te apelacje w pozostałej części, apelacje powodów D. G. (1) i T. G. (1) w całości.

O kosztach postępowania apelacyjnego pomiędzy powódką D. G. (1) i pozwanym zakładem ubezpieczeń orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zasadzając od tej powódki na rzecz pozwanego łączną kwotę 6.550 zł, na którą składa się opłata od apelacji pozwanego w części dotyczącej tej powódki w kwocie 2.500 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 4.050 zł, w stawce minimalnej ustalonej stosownie do § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.

O kosztach postępowania apelacyjnego pomiędzy pozostałymi powodami i pozwanym rozstrzygnął na podstawie art. 100 k.p.c, przedstawiając szczegółowo w motywach orzeczenia mechanizm tego rozliczenia, w odniesieniu do relacji każdego z nich z zakładem ubezpieczeń.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 100 k.p.c. nakazał ściągnięcie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa opłaty od uwzględnionych części apelacji powodów P. G., M. S. (1) i S. G..

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu II instancji złożyła powódka D. G. (1).

Uznając ją za zasadną, Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020r w sprawie oznaczonej sygnaturą(...), uchylił to orzeczenie w części objętej punktami : 1 ppkt V, ppkt X , 3 i 5 , w zakresie w jakich dotyczą one tej powódki i w tych granicach sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Jak wynika z motywów orzeczenia Sądu Najwyższego, nie podzielił on zapatrywania prawnego Sądu II instancji , które zdecydowało o zmianie wyroku Sądu Okręgowego w stosunku do tej powódki i oddaleniu jej powództwa z powodu nadużycia przez nią prawa podmiotowego.

Sąd Najwyższy wykluczył istnienie związku przyczynowego pomiędzy orzeczeniem separacji pomiędzy małżonkami G. w roku 2006 , a żądaniem po wielu latach przez wdowę po zmarłym, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę spowodowaną śmiercią męża jako osoby najbliższej.

Takie stanowisko prawne jest dla Sądu Apelacyjnego wiążące przy ponownym rozpoznawaniu sprawy. Podobnie jak wiążące są dla niego granice w jakich Sąd prawa przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

Granice te decydują z jednej strony o tym , że w pozostałych częściach zmieniające orzeczenie Sądu Apelacyjnego z dnia 3 listopada 2017r , w sprawie(...)pozostaje prawomocne , a tylko te jego części , które wskazał swoim orzeczeniu SN mogą być ukształtowane na nowo , w wyniku po raz kolejny dokonywanej oceny apelacji D. G. (1).

Tak ukształtowany zakres oceny ponownej , determinuje też sposób redakcyjnego ujęcia orzeczenia wydanego po ponownej ocenie środka odwoławczego tej powódki / który był podtrzymywany w niezmiennym kształcie / , które musi zostać połączone i współwynikać z tych części orzeczenia z 3 listopada 2017r , które mają walor prawomocności i są dla Sądu ponownie rozpoznającego sprawę , na jej etapie apelacyjnym , wiążące.

Rozpoznając apelację D. G. (1) , Sąd Apelacyjny rozważył:

Przypomnieć należy , że jej środek odwoławczy został oparty na nasypujących zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego, w sposób mający dla treści orzeczenia istotne znaczenie , a to art. 233 par. 1 kpc poprzez dokonanie nieprawidłowej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów oraz pominięcie , wskazanych bliżej w motywach środka odwoławczego okoliczności faktycznych , które miały doniosły wpływ dla ustalenia rozmiaru krzywdy żony zmarłego , która powinna podlegać wyrównaniu przez zakład ubezpieczeń,

- naruszenia prawa materialnego w postaci nieprawidłowego zastosowania art. 446 par. 4 kc i zaniżenie wysokości należnej skarżącej świadczenia z tytułu zadośćuczynienia , a w konsekwencji określenie go na takim poziomie , które biorąc pod rozwagę rzeczywisty rozmiar cierpienia powódki, wywołanego śmiercią męża , nie realizuje kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia.

We wniosku apelacji D. G. (1) domagała się takiej zmiany tej części wyroku Sądu Okręgowego , który dotyczy zgłoszonego przez nią roszczenia oraz rozstrzyga o kosztach procesu pomiędzy nią a ubezpieczycielem G. B. , aby

została na jej rzecz przyznana dodatkowa kwota 50 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie poczynszy od dnia 21 marca 2011r do dnia zapłaty , a strona przeciwna obciążana na rzecz skarżącej kosztami postępowania przed Sądami I i II instancji.

Zarzut procesowy , przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów i zastąpienia jej ocena dowolną [jak wynika z uzasadnienia apelacji powódki , postawiony tylko , jak to ujęła , z daleko posuniętej ostrożności procesowej] nie jest uzasadniony.

Sąd Apelacyjny , rozpoznając sprawę po raz wtóry , szczególnie gdy strony sporu nie przejawiały po wydaniu przez Sąd Najwyższy orzeczenia kasatoryjnego żadnej aktywności dowodowej , w tym w szczególności skarżąca nie zaoferowała żadnych dodatkowych dowodów obrazujących jej aktualną sytuację ,

nie znajduje żadnych podstaw aby nie zaaprobować oceny , którą w zakresie sposobu weryfikacji materiału dowodowego z punktu widzenia kryteriów wymienionych w art. 233 par. 1 kpc przeprowadził Sąd II instancji , uprzednio rozpoznając apelacje stron.

Do tego należy jeszcze dodać , że zarzut ten , zważywszy na argumentację , która powódka posłużyła się aby go uzasadnić , w istocie nie zmierza do jego wykazania ale ma jedynie umocnić argumenty powołane przez D. G. dla uzasadnienia zarzutu materialnego , wadliwego [przez zaniżenie świadczenia wyrównawczego] , zastosowania przez Sąd I instancji art. 446 par. 4 kc.

Przy odwołaniu się do ocen i ustaleń faktycznych dokonanych uprzednio przez Sąd Apelacyjny należy ustalenia doniosłe dla rozstrzygnięcia wówczas przyjęte jako niewadliwe i kompletne dla podjęcia rozstrzygnięcia, uzupełnić jedynie o okoliczności , które nie były sporne pomiędzy stronami postępowania , a wynikają z relacji D. G. (1) złożonej podczas przesłuchania w charakterze strony przed Sądem Okręgowym./ k. 310-311 v akt /

Dotyczą one tego ,że mąż pomagał jej prowadzeniu sklepu, dowoząc towar, a powódka była naocznym świadkiem akcji reanimacyjnej męża , na miejscu zdarzenia.

Przechodząc do oceny sformułowanego przez apelującą zarzutu materialnego należy go podzielić w części , a taki wniosek opiera się na przyjęciu , że w okolicznościach ustalonych w sprawie , nawet biorąc pod rozwagę wiążące dla Sądu apelacyjnego obecnie rozpoznającego sprawę , ustalenie współkształtujące prawomocną część rozstrzygnięcia w przedmiocie roszczeń kompensacyjnych pozostałych powodów , zgodnie z którym J. G. (1) przyczynił się do powstania szkody , kwota świadczenia wyrównawczego należnego jego żonie została przez Sąd I instancji zaniżona , biorąc pod rozwagę rzeczywisty rozmiar doznanej przez nią krzywdy.

Odwołując się ponownie do stanowiska zaprezentowanego w tej sprawie uprzednio przez Sądy obu instancji odnośnie tego , jakie elementy faktyczne dotyczące cech tego niewymiernego z natury uszczerbku , ukształtowane orzecznictwo sądowe traktuje jako pomocne dla indywidualnego w każdej sprawie określenia jego granic ilościowych, nie powtarzając tej samej lub bardzo zbliżonej argumentacji , Sąd Apelacyjny uznaje , iż w sytuacji w jakiej znalazła się D. G. (1) odpowiednią kwotą zadośćuczynienia , które realizuje jego wyrównawczą funkcję, jest kwota 100 000złotych.

Odwołując się do tych faktów , które powołał Sąd Okręgowy dla potwierdzenia rozmiarów doznanej przez nią krzywdy, dodać należy , że skala negatywnych odczuć powódki została zwiększona przez to , że była naocznym świadkiem prób ratowania męża przywalonego upadłym drzewem i od samego początku musiała sobie uświadamiać ,że okazują się nieskuteczne.

Ustalenie rozmiaru krzywdy żony zmarłego na wysokim poziomie , a także jej długotrwałość można przyjąć także dlatego , że w sposób trwały , nagle i w tragicznych okolicznościach została pozbawiona nie tylko psychicznego wsparcia męża , którego była dotąd pewna bo tworzyli zgodne , wspierające się małżeństwo [mimo orzeczonej separacji z przyczyn o których stanowią ustalenia dokonane w sprawie] ale jego rzeczywistej , codziennej , ustawicznej,

wymiernej pomocy nie tylko wobec jeszcze naówczas niesamodzielnych i w części niepełnoletnich dzieci ale także w prowadzeniu sklepu z którego dochód stanowił istotny element budżetu domowego G..

Nie można w ramach przeprowadzanej oceny rozmiaru należnego świadczenia , nie uwzględniać także i tego , iż obecnie licząc około (...) lat , i nie będąc obciążona obowiązkami wychowawczymi powódka tym bardziej odczuwa i będzie odczuwać brak męża z którym wspólnie mogłyby inaczej ułożyć sobie życie pozbawione już uprzedniej, codziennej , intensywności. Wszystko to usprawiedliwia wniosek sformułowany na wstępie , w zakresie wysokości należnego powódce zadośćuczynienia.

Ocena że odpowiada ono sumie 100 000zł nie oznacza , że taka sumę ma świadczyć na rzecz D. G. (1) pozwany zakład ubezpieczeń.

Rozmiar jego obowiązku wyrównawczego limituje [ogranicza] uprzednio ustalone na 1/ 3 , przyczynienie się J. G. (3) do szkody.

W konsekwencji ubezpieczyciel zobowiązany jest świadczyć na jej rzecz kwotę 70 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od daty wskazanej w punkcie 1 wyroku Sądu Apelacyjnego.

W pozostałej części apelacja żony zmarłego nie jest uzasadniona i podlega oddaleniu , także w odniesieniu do żądania przyznania odsetek ustawowych [i odsetek ustawowych za opóźnienie] od daty wcześniejszej.

W tym, zakresie Sąd II instancji podziela i odwołuje się do argumentacji faktycznej i prawnej zawartej w motywach rozstrzygnięcia Sądu Odwoławczego z dnia 3 listopada 2017r. Powtarzanie jej jest , z przyczyn teleologicznych , zbędne.

Uwzględnienie w części środka odwoławczego tej powódki zdecydowało także nadaniu nowej treści punktowi 1 ppkt V , w ramach którego uwzględniono to , że także powództwo D. G. (1) zostało w części oddalone oraz buntowi 1 ppkt X. Nim koszty procesu pomiędzy skarżącą a ubezpieczycielem [w następstwie tylko częściowego uwzględnienia żądania pozwu] zostały wzajemnie zniesione na podstawie art. 100 kpc . Jego zastosowanie do tego rozliczenia dostatecznie uzasadniał nie tylko wynik sporu ale także to , że ocena ostatecznej wysokości należnej powódce kwoty zależała od oceny przeprowadzonej przez Sąd.

Z podanych przyczyn Sąd Apelacyjny, w częściowym uwzględnieniu apelacji D. G. (1) zmienił , w zakresie objętym rozstrzygnięciem kasatoryjnym SN , wyrok z dnia 3 listopada 2017r [zmieniający orzeczenie Sądu Okręgowego w Kielcach poprzez nadanie mu nowej treści] , w sposób wskazany w punkcie 1 sentencji , na podstawie art. 386 par. 1 kpc w zw z art. 446 par. 4 kc.

W pozostałym zakresie apelacja tej powódki została oceniona jako niezasadna i oddalona , w oparciu o art. 385 kpc [pkt 3 orzeczenia] ,

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego w relacji pomiędzy wdową po zmarłym , a pozwanym ubezpieczycielem , Sąd II instancji zastosował art. 98 par. 1 kpc w zw z art. 108 par. 1 i 391 par. 1 kpc , w odniesieniu do obowiązku zwrotu przez stronę pozwaną D. G. (1) celowo poniesionych kosztów związanych z postępowaniem kasacyjnym [opłata 1 000 złotych oraz wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 4050 zł., ustalone na podstawie par. 2 pkt 6 w zw z par. 10 ust. 4 pkt 1 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 [jedn. tekst DzU z 2018 poz. 265].

W odniesieniu do kosztów postępowania apelacyjnego pomiędzy tymi stronami, zostały one wzajemnie pomiędzy nimi zniesione, na podstawie art. 100 kpc w zw z art. 108 par. 1 i 391 par. 1 kpc , w warunkach jedynie częściowego uwzględnienia środka odwoławczego powódki oraz z przyczyny o której była uprzednio mowa, w ramach motywów orzeczenia dotyczących rozliczenia pomiędzy nimi kosztów procesu.

SSA Regina Kurek SSA Grzegorz Krężolek SSO / del/ Kamil Grzesik